

Wenteltrap in het Schotse kasteel Urquhart.

DE TRAP ALS DODELIJKE VAL

Jasper Buiting

Tijdens de middeleeuwen bouwden edellieden en vorsten in West-Europa steeds sterkere kastelen om hun bezit te verdedigen. Deze fortificaties ontwikkelde zich in de loop van de middeleeuwen tot steeds onneembaardere bolwerken. Elk aspect van deze vestingen werd zorgvuldig ontworpen om het de vijand zo moeilijk mogelijk te maken om de burcht te veroveren. Zelfs de trappen vormden hier geen uitzondering op.

Opkomst kastelen

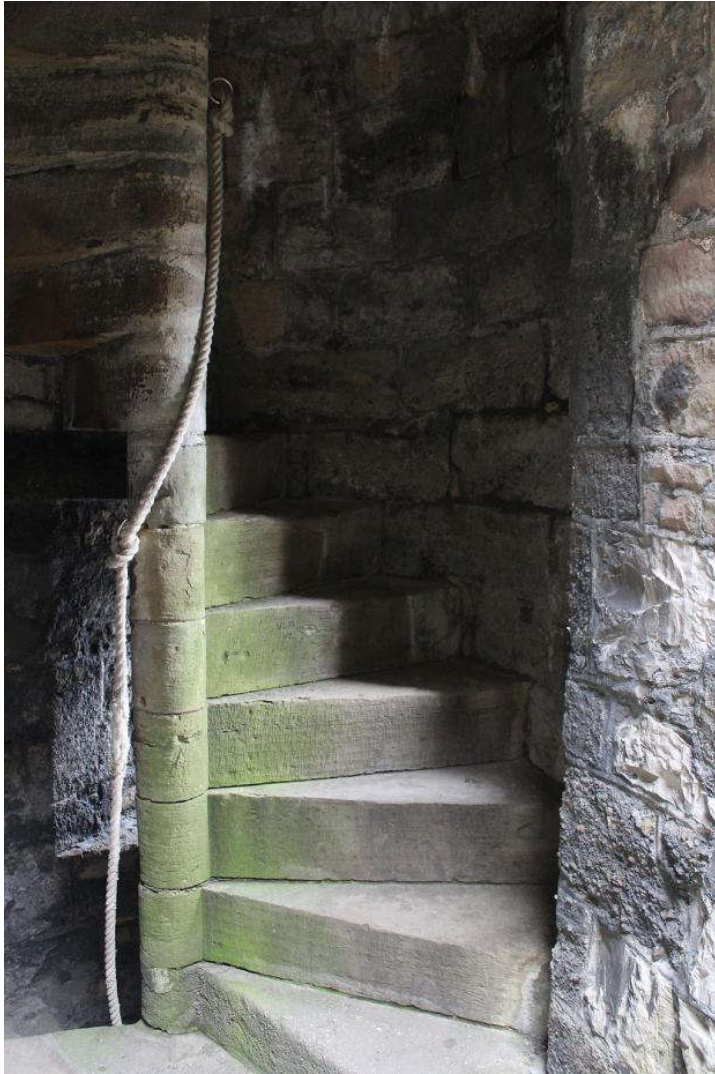
Vanaf de negende eeuw begonnen Europese edellieden kastelen te bouwen. Door de voortdurende overvallen van de Vikingen, werd het noodzakelijk om verdedigingswerken aan te leggen. In eerste instantie waren de burchten vrij eenvoudig. De vroegste kastelen bestonden vaak uit niet meer dan een houten donjon op een heuvel, omringd door een eveneens houten palissade.

Burchten versterkt

In de loop der eeuwen werden de burchten echter steeds verder versterkt. Edellieden lieten grachten om hun vestingen aan te leggen, waardoor hun kasteel alleen nog via een ophaalbrug te bereiken was. Achter de poorten werden ijzeren valhekken geplaatst, om nog een extra barrière voor vijandelijke soldaten op te werpen. Ook de vestingwallen kregen in de loop der eeuwen een upgrade. In plaats van houten palissaden, verrezen er nu hoge en dikke stenen muren. Deze verdedigingswallen werden voorzien van schietgaten, van waaruit boogschutters de vijand veilig konden beschieten. Ook rustten kasteelheren hun bolwerken uit met verdedigingstorens, die bijna onmogelijk stormenderhand in te nemen waren.

Ongelijke treden

Deze verdedigingstoren werden namelijk voorzien van een wenteltrap, die er specifiek op gericht was de aanvallers te hinderen. Om de toren te veroveren, moesten ze hem van onderaf bestormen door de trap op te rennen. Daarom maakten kasteelheren de treden van de wenteltrap bewust ongelijk. Sommige treden waren erg lang en andere juist weer kort. Hierdoor zou het voor aanvallende ridders moeilijk worden om de trap op te rennen in hun zware harnassen. Ook zouden ze in een gevecht op de wenteltrap snel hun evenwicht verliezen, in tegenstelling tot de verdedigers die ongelijke patroon goed kenden.

Wenteltrap in het twaalfde-eeuwse Caernarfon Castle.

Muur in de weg

Daarnaast zorgden kastelheren ervoor dat de wenteltrappen altijd met de klok meeliepen. Een vijandelijke ridder, die omhoog stormde met zijn zwaard in zijn rechterhand, zou daardoor de grootste moeite hebben om zijn wapen te gebruiken. Als hij met zijn zwaard of bijl wilde uithalen, had hij hier maar weinig ruimte voor. De verdediger een paar treden hoger had dit probleem niet, aangezien zijn rechterhand aan de andere kant zat.

Veiligheid boven alles

Op deze manier veranderden zelfs de trap van een kasteel in een levensgevaarlijke hinderlaag. Wie vandaag de dag een middeleeuwse kasteeltoren beklimt, merkt nog steeds hoe moeizaam dit gaat. De torens van het Muiderslot zijn hier een treffend voorbeeld van. Tegenwoordig weegt de veiligheid van de bezoekers gelukkig een stuk zwaarder. Middeleeuwse kasteeltorens zijn nu daarom meestal voorzien van trapleuningen. Duizend jaar geleden zou zo'n leuning echter het hele effect van de wenteltrap bedorven hebben.